

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 26.3.2025.
JOIN(2025) 130 final

**ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM
VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA**

o Europskoj strategiji za Uniju pripravnosti

Uvod

Mir i stabilnost neizostavan su dio europskog projekta. Međutim, Europa se našla u novim okolnostima sve većeg rizika i velike neizvjesnosti. Nezakoniti agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, sve veće geopolitičke napetosti, hibridni i kibernetički napadi pod pokroviteljstvom države, sabotaze ključnih resursa, inozemno upletanje i manipuliranje informacijama, kao i elektroničko ratovanje postali su trajno obilježje današnje stvarnosti. To je znak upozorenja Europi.

Pandemija bolesti COVID-19 dodatno je pogoršala postojeće nejednakosti i pokazala da u Unijinim zdravstvenim uslugama i lancima opskrbe, među ostalim za energiju, medicinske proizvode, hranu i kritične sirovine, može doći do velikih poremećaja. U trenutačnom kontekstu oštrog geopolitičkog i gospodarskog tržišnog natjecanja i sukoba te su usluge i lanci opskrbe sve osjetljiviji na gospodarsku manipulaciju i prisilu.

Osim toga, EU je sve izloženiji posljedicama klimatskih promjena, kontinuiranom uništavanju okoliša i riziku od novih pandemija. Od svih kontinenata, Europa se najbrže zagrijava. Suočila se s razornim prirodnim katastrofama, od poplava do suša i šumskih požara, erozije obale, toplinskih i hladnih valova i oluja. Ako se strukturni kapaciteti naših društava za upravljanje rizicima ne poboljšaju, ljudski, gospodarski i socijalni troškovi klimatskih promjena u budućnosti će biti sve veći, uključujući sve veći pritisak zbog negativnog učinka klimatskih promjena u drugim dijelovima svijeta, kao što su poremećaji na trgovinskim rutama i u globalnim lancima opskrbe. Klima, okoliš i sigurnost čvrsto su povezani.

Europa je na te krize odgovorila brže i odlučnije nego ikad prije te je pokazala solidarnost i otpornost. Odmah je osnovala Tijelo za pripravnost i odgovor na zdravstvene krize, oblikovala politiku za zajedničku nabavu cjepiva protiv bolesti COVID-19 i uspostavila programe SURE¹ i NextGenerationEU kako bi se ublažile gospodarske i socijalne posljedice krize. Komisija je prva osmislila rješenja za ublažavanje porasta cijena energije i osiguravanje sigurnosti opskrbe, među ostalim s pomoću inovativnih prometnih rješenja. Milijuni ukrajinskih izbjeglica pronašli su utočište u EU-u, gdje su dočekani otvorenih ruku. Europski alati kao što su Mehanizam Unije za civilnu zaštitu i strateška pričuva europskih kapaciteta i zaliha za odgovor na katastrofe (rescEU) dokazali su svoju dodanu vrijednost.

Nijedna kriza posljednjih godina nije bila izolirana ni kratkotrajna. Sve su krize dio šireg trenda potaknutog dugoročnim političkim, gospodarskim, klimatskim, okolišnim i tehnološkim promjenama. Europa više ne smije djelovati samo reaktivno.

U Niinistöovu izvješću o pripravnosti i spremnosti EU-a² zaključeno je da je hitno potrebno ojačati civilnu i vojnu pripravnost i spremnost Europe za suočavanje sa sve većim izazovima i budućim krizama. U izvješću se poziva na temeljitu promjenu načina razmišljanja i prepoznaje se da pripravnost nije samo nacionalna odgovornost nego i zajednički europski pothvat za koji je potrebna snažnija uloga Unije u koordinaciji i podupiranju država članica³. Ova se strategija temelji na Niinistöovu izvješću i sadržava akcijski plan za Uniju pripravnosti.

¹ Europski instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji

² [Zajedno smo sigurniji](#) – Jačanje europske civilne i vojne pripravnosti i spremnosti

³ Ova se strategija temelji i na Strateškom programu EU-a za razdoblje 2024. – 2029. i zaključcima Europskog vijeća iz lipnja 2023., ožujka 2024. i prosinca 2024. te političkim smjernicama Komisije za razdoblje 2024. – 2029.

Zašto nam je potrebna Unija pripravnosti

EU je tijekom vremena razvijao i jačao svoje brojne alate za izgradnju strukturne otpornosti kako bi uklonio određene vrste rizika i odgovorio na krize u više sektora. Međutim, u praksi su uočeni brojni nedostaci okvira pripravnosti EU-a.

Prvo, EU upravlja krizama uglavnom reaktivno, a ne proaktivno. Razlog tomu je i nedovoljna upotreba alata za strateško predviđanje, planiranje i rano upozoravanje. Nedostaje integrirana procjena rizika, prijetnji i njihovih posljedica, kao i vanjska procjena.

Drugo, paket instrumenata EU-a za upravljanje krizama rascjepkan je među različitim institucijama, službama i agencijama, a postoje i nedostaci u sektorskoj i prekograničnoj koordinaciji. Postoje manjkavosti u civilno-vojnoj koordinaciji, a potrebno je ojačati i vezu između unutarnjeg i vanjskog djelovanja EU-a.

Treće, postojeće strukture i mehanizmi na razini EU-a imaju ograničen opseg i resurse. Odgovor na krizu temelji se na ograničenom angažmanu cijelog društva, među ostalim s privatnim sektorom. Mehanizmi financiranja Unije nisu dovoljno fleksibilni, a nacionalni proračuni nisu dovoljno strateški usklađeni.

Unija pripravnosti donijet će dodanu vrijednost mjerama država članica, i to dopunjavanjem nacionalnih mjera, poboljšanjem koordinacije i učinkovitosti te poticanjem kulture pripravnosti i otpornosti uz potpuno poštovanje supsidijarnosti, nacionalnih nadležnosti i posebnosti država članica. Njome se podupire obveza država članica da djeluju u duhu solidarnosti i međusobno si pomažu u svim vrstama kriza, u skladu s člankom 222. UFEU-a⁴.

Opći je cilj Unije pripravnosti stvoriti siguran i otporan EU koji može predvidjeti i suzbijati prijetnje i opasnosti, neovisno o njihovoj prirodi ili podrijetlu, kako bi se osigurala odgovarajuća zaštita i pripravnost europskih građana i kako bi se očuvale ključne funkcije društva u svim okolnostima. Zato je potrebno drukčije promišljati o pripravnosti. Iznimno je važno informirati i poticati sve dionike, uključujući građane, da se pobrinu za individualnu i kolektivnu pripravnost.

Kako bi Europa bila pripravnija, mora postojati bolja koordinacija među državama članicama, kao i među drugim dionicima i međunarodnim partnerima, posebno partnerima u procesu proširenja i partnerima u susjedstvu, čija su pripravnost i otpornost ključne za našu sigurnost. Doprinos sektora istraživanja i inovacija u EU-u iznimno je važan jer omogućuje kontinuirano prilagođene, optimizirane i najsuvremenije odgovore na krizu. Sektor istraživanja i inovacija trebao bi ulagati u informiranje i otpornost na sigurnosne rizike i hibridne prijetnje, među ostalim i pri suradnji na međunarodnoj razini.

Kako gradimo Uniju pripravnosti

Kako bi se pronašlo rješenje za nedostatke u djelovanju EU-a i ostvarila stvarna Unija pripravnosti, Strategija se temelji na sljedećim načelima:

- = **integrirani pristup kojim se obuhvaćaju sve opasnosti**, koji pokriva cijeli spektar prirodnih rizika i prijetnji i onih uzrokovanih ljudskim djelovanjem i objedinjuje sve dostupne alate,
- = **pristup koji obuhvaća sve razine vlasti** i okuplja sve relevantne aktere na svim razinama vlasti (lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj razini i razini EU-a), promiče suradnju, usklađenost politika i dijeljenje resursa. Njime se na sveobuhvatan način

⁴ „Unija i njezine države članice zajednički djeluju u duhu solidarnosti ako je neka država članica meta terorističkog napada, žrtva prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem (...)”

nastoje ukloniti povećani rizici i prijetnje, njihova interakcija i posljedice. Pristup uključuje djelotvornu suradnju između civilnih i obrambenih tijela i dosljednu integraciju unutarnje i vanjske dimenzije,

- = **pristup koji obuhvaća cijelo društvo**, koji potiče uključivu kulturu pripravnosti i otpornosti koja uključuje građane, lokalne zajednice i civilno društvo, poduzeća i socijalne partnere te znanstvenu i akademsku zajednicu.

Pouzdana pripravnost ima svoju cijenu. Ulaganja u pripravnost podrazumijevaju troškove, ali koristi u smislu dugoročnog povećanja otpornosti, smanjenih poremećaja, manjih rashoda za oporavak i dugoročne konkurentnosti ipak su veće. Financiranje na razini EU-a mora biti fleksibilno, prilagodljivo i usmjereno na uklanjanje svih opasnosti kako bi se Uniji omogućilo pravodobno i solidarno djelovanje u svim fazama krize, uz potpuno poštovanje odgovornosti EU-a i država članica. U tom smislu uzimanje u obzir pitanja pripravnosti i otpornosti u proračunskim programima EU-a od samog početka može pomoći u smanjenju ranjivosti i izloženosti rizicima smanjenjem troškova korektivnih mjera.

Kako bi se izgradila Unija pripravnosti u skladu s tim načelima, Strategija se temelji na ciljevima otpornosti na katastrofe⁵ radi predviđanja, pripreme, upozoravanja, odgovora i osiguranja. U njoj se predlažu mjere u sedam područja:

- predviđanje i planiranje,
- otpornost ključnih društvenih funkcija,
- pripravnost stanovništva,
- javno-privatna suradnja,
- civilno-vojna suradnja,
- koordinacija odgovora na krizu,
- otpornost ojačana vanjskim partnerstvima.

Strategijom se utvrđuje 30 ključnih mjera koje se odnose na jedan ili više ciljeva u navedenim područjima, a priložen joj je akcijski plan (vidjeti Prilog).

Ova se Strategija međusobno dopunjuje s drugim ključnim inicijativama EU-a, posebno strategijom unutarnje sigurnosti, Bijelom knjigom o obrambenoj pripravnosti Europe do 2030., europskim planom za prilagodbu klimatskim promjenama, aktom o kritičnim lijekovima, Planom za čistu industriju, Europskim paktom o oceanima, europskim štitom za zaštitu demokracije, Unijom vještina i Unijom ravnopravnosti.

1. PREDVIĐANJE I PLANIRANJE

U akutnim krizama važno je brzo djelovati, ali važno ih je i brzo predvidjeti. Strateško predviđanje, informiranost o stanju i rano upozoravanje ključni su i moraju se dodatno ojačati. Rano utvrđivanje rizika i prijetnji može osigurati dragocjeno vrijeme i pomoći u sprečavanju kriza ili olakšati upravljanje njima i smanjiti njihov učinak. Iznimno su važne međusektorske procjene rizika na razini EU-a koje se temelje na dokazima i znanstvenim savjetima i popraćene su redovitim testovima otpornosti na stres i procjenama prijetnji.

Kapaciteti EU-a trebaju uključivati potpuno interoperabilne cjelovite sustave ranog upozoravanja na više opasnosti, koji se temelje na pravodobnim i pouzdanim podacima kako

⁵ Europski ciljevi otpornosti na katastrofe – Europska komisija: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management/european-disaster-resilience-goals_hr

bi se donositelje odluka bolje informiralo o rizicima i njihovim mogućim međusobno povezanim učincima.

Pristup za objedinjavanje procjena rizika i prijetnji kojim se obuhvaćaju sve opasnosti treba pružiti iskoristive spoznaje za donošenje odluka, što će omogućiti kontinuirano djelovanje EU-a radi djelotvornijeg odvrćanja i odgovora na prijetnje. U okviru tog pristupa procjene rizika na nacionalnoj razini i na razini EU-a moraju se uskladiti tako da se podaci i stručne analize integriraju u međusektorski i prekogranični pristup.

Okvir za sustavnu evaluaciju, testiranje otpornosti na stres i osposobljavanje trebao bi biti temelj prakse stalnog poboljšanja. Redoviti testovi prikladnosti mehanizama, alata i instrumenata EU-a za upravljanje krizama moraju: (i) osigurati njihovu prikladnost i dosljednost; (ii) omogućiti utvrđivanje dobre prakse, kao i nedostataka i viškova i (iii) pridonijeti maksimalnom povećanju sinergija i učinkovitosti.

Ključne mjere

1) Izraditi sveobuhvatnu procjenu rizika i prijetnji na razini EU-a

Kako bi pristup bio potpuno integriran, Komisija i Visoki predstavnik, uz potporu agencija EU-a, izradit će međusektorsku procjenu rizika i prijetnji EU-a kojom se obuhvaćaju sve opasnosti. Integrirat će uvide iz više područja politika, uključujući unutarnju i vanjsku sigurnost, a temeljit će se na znanstvenim analizama, istraživanjima i inovacijama koje financira EU, sustavima ranog upozoravanja u stvarnom vremenu, satelitskom praćenju i geoprostornim podacima, kao što su usluge upravljanja kriznim situacijama programa Copernicus, kao i postojećim procjenama na razini EU-a i na nacionalnoj razini te poslovnim uvidima. Time će se pojednostavniti obveze izvješćivanja i izbjeći nepotrebno administrativno opterećenje uz poboljšanje učinkovitosti. Služba za jedinstvenu obavještajnu analizu (SIAC) imat će važnu ulogu kao jedinstvena ulazna točka za obavještajne podatke država članica. SIAC će se do kraja 2025. ojačati povećanjem kapaciteta i sredstava, u skladu sa Zajedničkim dokumentom Visokog predstavnika i država članica.

Procjena će prema potrebi biti podnesena Europskom parlamentu i Vijeću.

2) Uspostaviti „popis pokazatelja krize” za oblikovatelje politika

Komisija i Visoki predstavnik, u suradnji s državama članicama i uz potporu relevantnih agencija EU-a, izradit će „popis pokazatelja krize” kojim će se objediniti sektorski sustavi brzog uzbunjivanja i poboljšati koordinacija za oblikovatelje politika.

Sveobuhvatna procjena rizika i prijetnji EU-a i „popis pokazatelja krize” uzet će se u obzir u raspravama Kolegija povjerenika, posebno u sastavu Kolegija za sigurnost, kako bi se bolje razumjeli sigurnost i strateško okruženje Europe te kako bi se dalo političko usmjerenje djelovanju Komisije u području pripravnosti i otpornosti.

3) Jačati Koordinacijski centar za odgovor na hitne situacije

Kako bi bio proaktivniji u upravljanju hitnim situacijama i krizama, ERCC će se dodatno poduprijeti za: (i) redovito sastavljanje informativnih dokumenata o operacijama i predviđanjima kad je riječ o međusektorskim rizicima za sve opasnosti; (ii) utvrđivanje i analizu njihovih posljedica i (iii) izradu scenarija.

4) Izraditi katalog EU-a za osposobljavanje i platformu za stečena iskustva

Kako bi pripravnost i odgovor na krizu bili koordinirani i učinkoviti, Komisija i Visoki predstavnik izradit će katalog metoda i smjernica na temelju kojih će države članice poboljšati osposobljavanje u području pripravnosti. Osmislit će i sveobuhvatan i uključiv program na

razini EU-a za osposobljavanje i razvoj vještina koji obuhvaća sigurnost, obranu i upravljanje krizama kako bi stručnjaci, volonteri i oblikovatelji politika stekli potrebno stručno znanje u svim sektorima i državama članicama. Na razini EU-a uspostaviti će se platforma za razmjenu stečenih iskustava koja će integrirati uvide iz prošlih kriza i vježbi u buduće odgovore.

5) Uspostaviti EU-ovu uslugu promatranja zemlje za državne potrebe

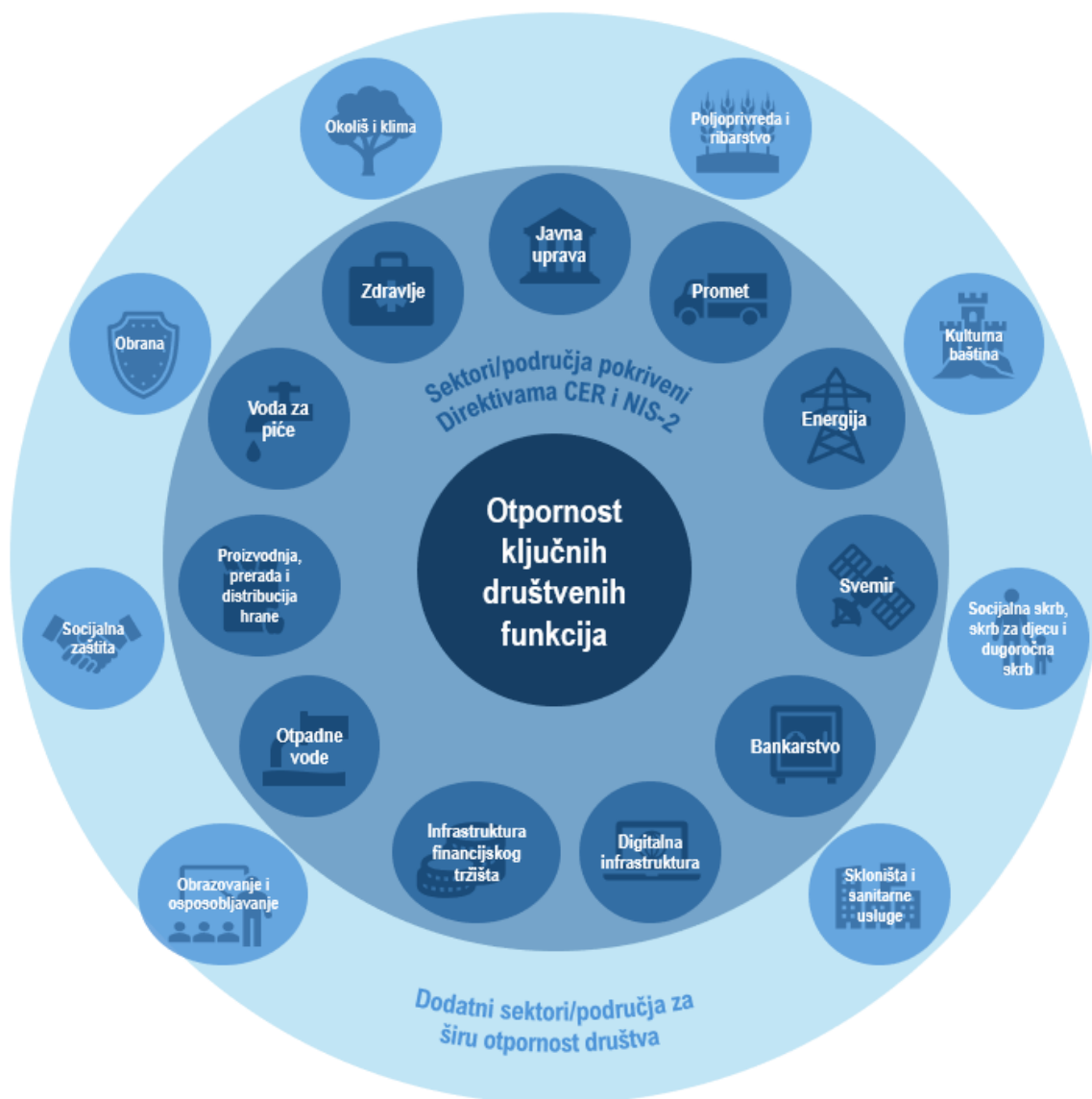
EU će razviti uslugu promatranja zemlje za državne potrebe, koja će omogućiti sigurno, pouzdano, pravodobno, trajno i ciljano satelitsko istraživanje, jačajući postojeće i planirane sposobnosti i oslanjajući se na dugogodišnje iskustvo u korištenju programa Copernicus za potporu upravljanju kriznim situacijama i sigurnosti.

2. OTPORNOST KLJUČNIH DRUŠTVENIH FUNKCIJA

Ključne društvene funkcije temeljni su sustavi i strukture koji društvu omogućuju da funkcionira i istodobno štite naša društva, gospodarstva, kulture i demokratske institucije u svim okolnostima. Te funkcije ponajprije obuhvaćaju sigurnost stanovništva EU-a, uključujući zaštitu od prirodnih katastrofa, kontinuitet vlade i donošenje odluka, demokratske procese, socijalnu koheziju i gospodarsku stabilnost te unutarnju i vanjsku sigurnost. One su temelj stabilnog i sigurnog društva.

Postojeći pravni okvir EU-a⁶ obuhvaća većinu područja (vidjeti grafikon u nastavku) kojima se osiguravaju ključne društvene funkcije. To uključuje međusektorsko zakonodavstvo o kriznim situacijama te sektorske krizne planove i zakonodavstvo kojima se povećava otpornost naših društava, kao što su sigurnost opskrbe hranom, voda za piće, opskrba energijom, telekomunikacije i promet, gospodarenje otpadom, zdravstveni sustavi, građevinski standardi, zaštita prirode, planovi za poplave, financijske usluge i drugo.

⁶ Kao što su Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata (CER) i Direktiva o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava (NIS2), Uredba o električnoj energiji, Uredba o sigurnosti opskrbe plinom, bankovna unija, Akt o digitalnoj operativnoj otpornosti – DORA, transeuropska prometna mreža – TEN-T, europska zdravstvena unija, Akt o izvanrednim okolnostima i otpornosti na unutarnjem tržištu (IMERA).

Za održavanje ključnih funkcija u svim okolnostima potrebno je uspostaviti odgovarajući okvir. *Prvo*, EU mora imati odgovarajuće alate za zaštitu demokratskog upravljanja i postupaka donošenja odluka te osigurati djelotvorno ublažavanje rizika i odgovor na krizu na europskoj razini. *Drugo*, cjelovitost jedinstvenog tržišta, uz potporu slobodnog kretanja ljudi, robe, kapitala i usluga te dobrih socijalnih, gospodarskih i fiskalnih politika, ključna je za gospodarsku i finansijsku stabilnost i otpornost. *Treće*, EU mora štititi okoliš, promicati prirodna rješenja i održivo upravljanje prirodnim resursima. *Četvrto*, kako bi se ojačala strateška autonomija i smanjile ranjivosti, EU mora poboljšati kružnost, dugoročnu sigurnost lanca opskrbe i otpornost na vanjske prisile, osigurati pristup sirovinama, osnovnim dobrima i ključnim zalihama te optimizirati upotrebu svemirskih sredstava i usluga, uz istodobno ulaganje u istraživanje i inovacije kako bi se održala industrijska konkurentnost i tehnološko vodstvo.

Ključne mjere

6) Integrirati pripravnost u politike i mjere EU-a

Pitanja pripravnosti i sigurnosti integrirat će se u zakonodavstvo, politike i programe EU-a. Nove politike, zakonodavstvo i programi pripremit će se ili preispitati iz perspektive pripravnosti i sigurnosti, pri čemu će se dosljedno utvrđivati mogući učinci najpoželjnije opcije politike na pripravnost i sigurnost. To će se potkrijepiti redovitim osposobljavanjima oblikovatelja politika u Komisiji.

Dobre gospodarske i socijalne politike koordinirane u okviru europskog semestra ključne su za otpornost i pripravnost. Prema potrebi, u okviru postupka semestra ocijenit će se napredak u provedbi strukturnih reformi relevantnih i za pripravnost. Gospodarske i socijalne politike koje su ključne za pripravnost mogu se dodatno odraziti u preporukama za pojedine zemlje, čime se države članice potiču da donesu i provedu te reforme.

Mjere pripravnosti bit će brže i djelotvornije ako se smanji povezano administrativno opterećenje i pojednostavne postupci. Komisija će mapirati potrebne mjere za pojednostavljenje uz savjetovanje sa svim relevantnim dionicima.

Komisija će procijeniti treba li i može li akt EU-a o pripravnosti ojačati otpornost ključnih društvenih funkcija utvrđivanjem zajedničkih standarda i mjerljivih dugoročnih ciljeva.

7) Donijeti minimalne zahtjeve u pogledu pripravnosti

Prioritet je hitno i potpuno prenošenje i provedba pravnog okvira Unije, posebno direktiva CER i NIS2, kako će biti objašnjeno i u predstojećoj strategiji unutarnje sigurnosti. Na temelju provedbe tih direktiva Komisija će procijeniti jesu li potrebne dodatne mjere.

Komisija će istodobno surađivati s državama članicama kako bi utvrdila daljnje sektore i usluge koji nisu obuhvaćeni postojećim zakonodavstvom, a u vezi s kojima bi moglo biti potrebno djelovati. Na temelju te procjene Komisija će iznijeti preporuke o minimalnim zahtjevima u pogledu pripravnosti, uključujući mehanizam praćenja. Taj mehanizam bit će usklađen s ciljevima otpornosti na katastrofe i komplementaran s osnovnim zahtjevima Organizacije sjevernoatlantskog ugovora (NATO) u pogledu otpornosti⁷.

Institucije EU-a poduzet će mjere za poboljšanje vlastite unutarnje pripravnosti, i to poboljšanjem sigurne komunikacije između institucija EU-a i država članica.

8) Revidirati Mehanizam Unije za civilnu zaštitu

Komisija će revidirati zakonodavni okvir Mehanizma Unije za civilnu zaštitu kako bi dodatno poboljšala djelotvornost i učinkovitost u hitnim situacijama i krizama visokog učinka za koje je potreban odlučan odgovor i koordinacija na europskoj razini.

9) Predložiti strategiju EU-a za stvaranje zaliha

Komisija će predložiti strategiju za stvaranje zaliha na razini EU-a kojom će se obuhvatiti sve postojeće sektorske mjere za stvaranje zaliha. Poboljšat će se pristup ključnim resursima u cijelom EU-u, na primjer za odgovor na hitne situacije i katastrofe, medicinske protumjere, kritične sirovine, energetska opremu, skloništa i potencijalno poljoprivredno-prehrambene proizvode i vodu. Strategijom će se objediniti centralizirane rezerve na razini EU-a s doprinosima država članica, uz potporu javno-privatnih partnerstava kako bi se osigurala učinkovitost, prilagodljivost i isplativost.

Komisija će predstaviti i strategiju za potporu medicinskim protumjerama za prijetnje javnom zdravlju kako bi se ojačala zdravstvena sigurnost EU-a, povećala njegova konkurentnost i zaštitila javnost od prekograničnih prijetnji zdravlju, uključujući kemijske, biološke, radiološke

⁷ [NATO – Tema: Otpornost, pripravnost građana i članak 3.](#)

i nuklearne (KBRN) prijetnje. To bi se dopunilo mjerama u pogledu zaliha za nepredviđene situacije na temelju nedavno predloženog Akta o kritičnim lijekovima.

10) Predložiti plan za prilagodbu klimatskim promjenama

Komisija će predstaviti europski plan za prilagodbu klimatskim promjenama kako bi pomogla državama članicama da se pripreme za klimatske rizike i jačaju otpornost Unije. Nadovezujući se na europsku procjenu klimatskih rizika, svrha je plana uključiti „integriranu pripravnost” u relevantne sektorske politike i ulaganja EU-a te ojačati proaktivno upravljanje rizicima u području klime, okoliša i voda u cijelom EU-u. Primjenjivat će se zajednički referentni scenariji za klimu kako bi poduprli ljudi, poduzeća i oblikovatelji politika.

11) Zajamčiti opskrbu vodom i drugim ključnim prirodnim resursima

Voda, tlo i drugi prirodni resursi ključni su za opskrbu hranom, ali i za dobro funkcioniranje našeg gospodarstva. Prema Europskoj središnjoj banci gotovo 75 % bankovnih zajmova poduzećima u europodručju odobrava se poduzećima koja uvelike ovise o barem jednoj usluzi ekosustava, posebno o vodi. Komisija će predložiti europsku strategiju za otpornost vodoopskrbe kojom će se utvrditi put prema sigurnosti i otpornosti vodoopskrbe osiguravanjem dostupnosti čiste vode i boljom zaštitom EU-a od rizika povezanih s vodom. Njome će se promicati i prirodna rješenja za poboljšanje pripravnosti i otpornosti, među ostalim na prirodne katastrofe. U okviru strategije EU-a za biogospodarstvo i Akta o kružnom gospodarstvu Komisija će raditi na povećanju korištenja kružnih materijala i materijala na biološkoj osnovi u našim lancima vrijednosti kako bi se povećala naša neovisnost o uvozu kritičnih sirovina.

3. PRIPRAVNOST STANOVNIŠTVA

Pripravnost je zajednička odgovornost. Ključnu ulogu u tome imaju javna tijela, mediji, ustanove za obrazovanje, osposobljavanje i kulturu, mladi i organizacije civilnog društva, socijalni partneri, poduzeća, lokalne mreže i zajednice te građani svih dobi. Nedavna istraživanja Eurobarometra⁸ pokazuju da je 2024. gotovo polovina Europljana (49 %) smatrala da nije dobro informirana o rizicima od katastrofa koji bi na njih mogli utjecati, a 65 % navelo je da im je potrebno više informacija kako bi se mogli pripremiti za katastrofe ili hitne situacije.

Informiranost građana i zajednica EU-a o rizicima i prijetnjama ključna je da bi oni postali aktivni sudionici u pripravnosti i odgovoru na krizu. Nejednakost je čimbenik rizika kad je riječ o pripravnosti. Žene i skupine u ranjivom položaju, kao što su djeca, starije osobe i osobe s invaliditetom, osobe koje se suočavaju s diskriminacijom, siromaštvom i/ili socijalnom isključenošću, nerazmjerno su pogođene krizama, što često pogoršava postojeće nedostatke i nejednakosti. Stoga je važno da se pitanja ravnopravnosti uključe u pripravnost, u skladu s okvirom Unije ravnopravnosti, a posebno s planom za prava žena. Inozemno upletanje i manipuliranje informacijama i dezinformiranje osobito su štetni jer narušavaju povjerenje javnosti i mogu pogoršati učinak kriza. Osim toga, nedovoljna dostupnost informacija narušava pripravnost društva.

Potrebno je promijeniti paradigmu kako bi se poticala kultura pripravnosti i otpornosti.

Poticati kulturu uključive pripravnosti i međugeneracijske društvene otpornosti

Svi dijelovi društva moraju biti pripralni. Trebalo bi podupirati izgradnju zajednice i volontiranje. Socijalne usluge i odgovarajuća socijalna zaštita trebale bi osigurati da nitko ne bude zapostavljen u nastojanju da se postigne pripravnost. Oslanjajući se na primjere dobre

⁸ Percepcija upravljanja krizama u EU-u – lipanj 2024.

prakse, među ostalim iz Mehanizma Unije za civilnu zaštitu, Komisija i države članice trebale bi poticati samodostatnost i psihološku otpornost te osigurati veću individualnu i međugeneracijsku pripravnost te pripravnost kućanstava.

Komisija će raditi na uspostavi europskog mehanizma civilne obrane⁹, kojim će se obuhvatiti svi aspekti upravljanja krizama i katastrofama kako bi se podržalo daljnje informiranje građana i ulaganje u njihovo obrazovanje o rizicima.

Jačati otpornost građana

Građane i zajednice u cijelom EU-a mora se poticati da pristupaju kvalitetnim i pouzdanim informacijama i da ih znaju ocijeniti, da aktivno sudjeluju u sprečavanju kriza i budu dovoljno pripralni da na njih odgovore. Škole, učitelji i nastavnici, osobe koje rade s mladima i voditelji osposobljavanja imaju ključnu ulogu u poticanju digitalne i medijske pismenosti i kritičkog mišljenja, promicanju građanskog angažmana i poučavanju demokratskog građanstva, kako je istaknuto u kontekstu Unije vještina. Socijalni partneri mogu dati konkretan doprinos pripravnosti, među ostalim informiranjem i osposobljavanjem radnika. Kako bi se sustavnije suzbijalo inozemno manipuliranje informacijama i dezinformacije, trebalo bi u potpunosti iskoristiti paket instrumenata EU-a za borbu protiv inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama, Akt o digitalnim uslugama i predstojeći europski štit za zaštitu demokracije.

Poboljšati upozoravanje javnosti i komuniciranje u kriznim situacijama

Potrebno je poboljšati upozoravanje javnosti na razini EU-a, kao i pristupačne i uključive sustave za komunikaciju prije kriznih situacija (komunikacija o rizicima) i tijekom kriznih situacija (komunikacija u kriznim situacijama), kako bi se moglo doprijeti do svih ljudi u svim okolnostima bez obzira na dob, jezik, invaliditet, pravni status itd. Nedavne krize pokazuju da je potrebno usmjeriti se na posebno ranjive skupine stanovništva, osobe koje se suočavaju s diskriminacijom, siromaštvom i socijalnom isključenošću te pojedince iz drugih zemalja (od putnika do sezonskih radnika i migranata) te potrebu za sprečavanjem dezinformacija. U okviru lisnice za europski digitalni identitet¹⁰ mogla bi se izraditi funkcija upozoravanja javnosti u hitnim situacijama. Time bi se vladama omogućio jednostavan i autentificiran način da građanima izravno šalju upozorenja i obavijesti.

Staviti na raspolaganje ključne vještine i osigurati mobilnost radne snage tijekom kriza

Djelotvorne politike u području obrazovanja i osposobljavanja uključujući ključne funkcije, kako je istaknuto u kontekstu Unije vještina, važne su kako bi se osiguralo da radnici imaju odgovarajuće kompetencije i da se tijekom izvanrednih situacija mogu mobilizirati u cijelom EU-u.

Komisija će surađivati s državama članicama i socijalnim partnerima kako bi: (i) osigurala dostupnost i mobilnost kvalificiranog osoblja tijekom hitnih situacija izradom okvira za brzo raspoređivanje radnika i volontera u cijelom EU-u i (ii) povećala privlačnost karijera u područjima civilne zaštite, hitnih službi, uključujući zdravstvenu skrb, i sigurnosti.

Ključne mjere

⁹ Pojmom mehanizma civilne obrane ne dovodi se u pitanje terminologija koju države članice upotrebljavaju za instrumente ili mehanizme čiji je sadržaj usporediv sa sadržajem koji se u ovoj Strategiji naziva mehanizmom civilne obrane.

¹⁰ Lisnica za europski digitalni identitet osigurat će sigurno, pouzdano i privatno sredstvo digitalne identifikacije za sve ljude u Europi. Svaka država članica osigurat će barem jednu lisnicu svim građanima, stanovnicima i poduzećima, čime će im se omogućiti da dokažu svoj identitet i sigurno pohranjuju, dijele i potpisuju važne digitalne dokumente. Lisnice za europski digitalni identitet bit će dostupne na aplikacijama za mobilne telefone i drugim uređajima od kraja 2026.

12) Unaprijediti sustave ranog upozoravanja

Komisija će kao dio inicijative PreparEU u suradnji s državama članicama sastaviti smjernice za komunikaciju o raznim rizicima i situacijama prije i tijekom krize. Usluga upravljanja kriznim situacijama programa Copernicus i skorašnja satelitska usluga za upozoravanje na hitne situacije sustava Galileo (EWSS) omogućit će nacionalnim tijelima civilne zaštite pravodoban pristup svemirskim informacijama za rano upozoravanje kako bi se poruke upozorenja izravno prenosile stanovništvu.

13) Povećati informiranost o rizicima i prijetnjama

Komisija će predložiti obilježavanje Dana pripravnosti EU-a kako bi se prepoznao rad nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela i zajednica na poboljšanju pripravnosti i informiranju o potrebama stanovništva u pogledu pripravnosti. To će se dopuniti drugim komunikacijskim aktivnostima, kao što su smjernice za komunikaciju o raznim rizicima i situacijama, uključujući potrebe ranjivih skupina stanovništva, koje će se sastaviti u suradnji s državama članicama. Od velike će važnosti biti i programi za senzibilizaciju, kao što su paneli građana, portal EUvsDisinfo, internetske kampanje i materijali za stratešku komunikaciju i suzbijanje manipulacije informacijama.

14) Izraditi smjernice za postizanje samodostatnosti stanovništva od najmanje 72 sata

U slučaju ekstremnih poremećaja najkritičnije je početno razdoblje. Komisija će predložiti smjernice za države članice o tome kako stanovništvo može osigurati samodostatnost od najmanje 72 sata. Kao dio inicijative PreparEU te će smjernice obuhvaćati skladištenje osnovnih potrepština, krizno planiranje, dostupnost skloništa, mjere za osiguravanje dostupnosti kritične zemaljske i svemirske infrastrukture te druge mjere za zaštitu ljudi, životinja i imovine u slučaju krize te će biti popraćene ciljanim kampanjama i aktivnostima. Nova internetska platforma EU-a građanima i turistima pružit će prilagođene i dostupne informacije o potencijalnim rizicima i praktičnim koracima za ublažavanje tih rizika.

15) Uključiti pripravnost u školske kurikulume i osposobljavanje odgojno-obrazovnog osoblja

U skladu s načelima Unije vještina Komisija će izraditi smjernice za razvoj kurikuluma, od ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kako bi poduprla stjecanje osnovnih vještina za pripravnost, uključujući medijsku pismenost, kao ključ za aktivno i informirano građanstvo te borbu protiv dezinformacija i manipulacije informacijama. Učitelji i nastavnici imat će pristup resursima i mogućnostima stručnog usavršavanja na Europskoj platformi za školsko obrazovanje.

16) Promicati pripravnost u programima za mlade

U programima EU-a za mlade, kao što su Europske snage solidarnosti i Erasmus+, definirat će se novi prioritet pripravnosti, koji će se sastojati od promicanja pripravnosti, otpornosti, sudjelovanja u demokratskom životu i građanskog angažmana. Primijenit će se pristup odozdo prema gore, u okviru kojeg će se organizacije i ustanove (sveučilišta, škole, organizacije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, centri za obrazovanje odraslih, organizacije za mlade i sportske organizacije itd.) poticati da se prijave za financiranje.

17) Privlačiti talente radi jačanja pripravnosti EU-a

Europa ima priliku privlačiti vrhunske istraživače, ali to i mora činiti kako bi bila dugoročno otporna i pripravna. U tom će kontekstu EU hitno razraditi konkretne mjere za privlačenje istraživača.

Baza talenata EU-a olakšat će zapošljavanje tražitelja zaposlenja iz trećih zemalja, što bi ujedno moglo olakšati kvalificiranim radnicima u ključnim sektorima povezanim s pripravnosću, u kojima postoji manjak radne snage, da se prijavljuju na poslove u EU-u. Partnerstva za traženje talenata isto bi se tako mogla iskoristiti za privlačenje kvalificiranih radnika u ključnim sektorima povezanim s pripravnosću i ulaganje u povezane vještine u partnerskim zemljama.

4. JAVNO-PRIVATNA SURADNJA

Javno-privatna suradnja važan je temelj pripravnosti EU-a jer omogućuje da se resursi, stručno znanje i inovacije iz svih sektora koriste djelotvorno i učinkovito. Poljoprivreda i ribarstvo, industrija i poduzeća imaju bitnu ulogu u održavanju ključnih društvenih funkcija i osnovnih usluga. Istodobno je privatni sektor sve izloženiji klimatskim i okolišnim rizicima i njihovim rastućim troškovima (npr. troškovima osiguranja, gubicima imovine i gospodarskoj šteti zbog ekstremnih vremenskih uvjeta) te sigurnosnim prijetnjama kao što su poremećaji u lancima opskrbe i kibernetički napadi. Bliža javno-privatna suradnja EU-u bi omogućila da bolje predviđa rizike, osigura osnovne potrepštine i zaštiti svoju stratešku autonomiju.

Intenzivirati strukturirani javno-privatni angažman u području pripravnosti

EU, javna tijela i industrija trebali bi ojačati mehanizme za: (i) ciljanu dvosmjernu razmjenu informacija; (ii) sudjelovanje u strateškim predviđanjima ili anticipativnim inicijativama; (iii) zajedničko osposobljavanje i (iv) koordinirani odgovor na krize. Na temelju postojećih aranžmana EU bi trebao ojačati javno-privatna partnerstva kako bi osigurao ključnu opskrbu i usluge putem strateških zaliha, zajedničke nabave, okvirnih ugovora, diversifikacije izvora i kružnih rješenja, čime bi se smanjili rizici od poremećaja i šokova na globalnom tržištu. Osim toga, potrebno je osmisliti javna i privatna rješenja kako bi se odgovorilo na sve veći izazov osiguravanja protiv prirodnih katastrofa u EU-u. Očekuje se da će se nedostatna pokrivenost osiguranjem dodatno pogoršati zbog sve većeg rizika koji predstavljaju klimatske promjene. Komisija će istražiti moguća rješenja, prema potrebi postupanjem prema prijedlozima Europske središnje banke i Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje.

U potporu poduzećima i državama članicama u okviru postojećih programa ulaganja i izgradnje kapaciteta EU-a trebalo bi uključiti pitanja pripravnosti, čime bi se dopunile mjere politike za integraciju pripravnosti u gospodarske odluke.

U skladu s načelima Unije vještina EU treba promicati suradnju javnih i privatnih organizacija u strateškim sektorima kao što je kibernetička sigurnost kako bi se osiguralo da potrebe za radnom snagom i obrazovna ponuda budu usklađene.

Ključne mjere

18) Uspostaviti javno-privatnu radnu skupinu za pripravnost

Komisija će osnovati radnu skupinu za pripravnost, čije će se aktivnosti temeljiti na radu Industrijskog foruma, Europske poduzetničke mreže, europske mreže klastera i drugih postojećih struktura¹¹. U skupini će se okupiti ključni dionici iz javnih tijela, industrije, poduzeća, sektora financijskih usluga, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i civilnog društva. Cilj je radne skupine (i) suradnja na jačanju kontinuiteta ključnih funkcija i osnovnih

¹¹ Europska mreža klastera suradnička je struktura industrijskih klastera u EU-u koja potiče inovacije, konkurentnost i otpornost povezivanjem poduzeća, istraživačkih institucija i javnih tijela. Ona podupire međusektorsku suradnju, olakšava razmjenu znanja i povećava sigurnost lanca opskrbe, posebno u strateškim industrijama.

usluga; (ii) razmjena informacija o ranjivostima i poremećajima u lancu opskrbe; (iii) pružanje smjernica, okvira i poticaja kako bi se privatnim subjektima pomoglo da ispune minimalne zahtjeve u pogledu pripravnosti; (iv) koordinacija mjera ublažavanja u svim ključnim sektorima koji pružaju osnovne usluge neophodne za ključne društvene funkcije i (v) potpora za aktivnosti komunikacije u kriznim situacijama.

19) Izraditi javno-privatne protokole za izvanredne situacije

Komisija će zajedno s državama članicama revidirati relevantne zakonodavne i operativne okvire, uključujući, prema potrebi, pravila o javnoj nabavi, kako bi se omogućila ciljana pravna i financijska fleksibilnost u izvanrednim situacijama. To će uključivati opravdane i vremenski ograničene iznimke kako bi se osigurala brza dostupnost ključnih materijala, robe i usluga i sigurnost ključnih proizvodnih linija. Komisija i države članice razvit će okvir za koordinirani angažman ključnih aktera iz privatnog sektora u području pripravnosti putem protokola za izvanredne situacije i u okviru javno-privatne radne skupine za pripravnost.

20) Revidirati okvir za javnu nabavu

Komisija će iznijeti prijedlog za reviziju okvira za javnu nabavu na temelju postojećeg okvira i iskustava stečenih tijekom prošlih kriza, uključujući pandemiju bolesti COVID-19. Cilj je revizije ojačati pripravnost, posebno jačanjem sigurnosti opskrbe duž ključnih lanaca vrijednosti, posebno u kriznim vremenima. Već sada postoje posebne odredbe za izvanredne situacije; na primjer, javni naručitelji mogu skratiti rokove kako bi ubrzali postupke.

21) Osnovati Europski stručni centar za sigurnost istraživanja

Istraživanje i inovacije posebno su izloženi vanjskom upletanju, sigurnosnim rizicima i hibridnim prijetnjama. U skladu s Preporukom Vijeća o jačanju sigurnosti istraživanja¹² Komisija će osnovati Europski stručni centar za sigurnost istraživanja, koji će prikupljati dokaze i pružati potporu državama članicama i akterima u sektoru istraživanja i inovacija.

5. CIVILNO-VOJNA SURADNJA

Moramo se pripremiti na međusektorske incidente i krize velikih razmjera, uključujući mogućnost oružane agresije, koje pogađaju jednu ili više država članica. U većini kriznih scenarija primarnu odgovornost snose nacionalna civilna tijela. U sve većem broju scenarija (npr. zdravstvene krize, ekstremni vremenski uvjeti, hibridni i kibernetički napadi) civilna tijela trebaju vojnu pomoć. U slučaju oružane agresije oružane snage trebale bi civilnu potporu kako bi se osiguralo kontinuirano funkcioniranje države i društva. Stoga moramo poboljšati interakciju između civilnih i vojnih aktera, ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti i u potpunosti suradnji s državama članicama. Nadalje, vježbe većih razmjera često su fragmentirane i nedovoljno iskorištene te ne uključuju dosljedno sve relevantne civilne i vojne dionike.

Postići strateško i trajno odvracanje

Kako bi se spriječili sigurnosni incidenti i krize, odvratilo od njih i djelotvornije odgovorilo na njih te kako bi se odvratilo zlonamjerne aktere, EU se mora koristiti cijelim spektrom svojih instrumenata, uključujući: (i) kibernetičku diplomaciju; (ii) paket instrumenata za borbu protiv iznozemnog upletanja i manipuliranja informacijama; (iii) hibridne instrumente i (iv) mehanizam za odgovor na svemirske prijetnje kao i (v) obrambene kapacitete dostupne

¹² Prijedlog preporuke Vijeća o jačanju sigurnosti istraživanja: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C_202403510.

civilnim i vojnim zajednicama, uključujući, prema potrebi, proaktivne obrambene mjere, u skladu s međunarodnim pravom.

Visoki predstavnik i Komisija razvit će strategije za sprečavanje, odvrćanje i odgovor na prijetnje EU-u koje dolaze od aktivnosti inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama te hibridnih i kibernetičkih aktivnosti konkretnih aktera. Kako bi se povećao učinak tih strategija i odvratilo aktere prijetnji, potrebna je bliska koordinacija s NATO-om¹³ i drugim partnerima sličnih stavova.

Zajamčiti bolju civilno-vojnu interoperabilnost

EU će dodatno operacionalizirati klauzule o uzajamnoj pomoći (članak 42. stavak 7. UEU-a) i solidarnosti (članak 222. UFEU-a) te ojačati suradnju s NATO-om, među ostalim u slučaju aktivacije članka 5. Sjevernoatlantskog ugovora. Kako bi mogao zajednički djelovati u duhu solidarnosti, na temelju članka 222. UFEU-a, EU mora moći upotrijebiti sva raspoloživa sredstva za potporu državama članicama. To bi moglo uključivati vojne resurse koje države članice stavljaju na raspolaganje.

Promicati integriranu dvojni namjenu

Pri ulaganjima u infrastrukturu i planiranju kapaciteta EU mora dati prednost dvojnoj namjeni („dvojna namjena” u ovom slučaju znači da ih mogu koristiti i vojna i civilna tijela). To uključuje vojnu mobilnost, masovne evakuacije, sigurnu komunikaciju i povezivost, pomorsku sigurnost, kibernetičke kapacitete te svemirska sredstva i usluge. Nadovezujući se na postojeće aktivnosti Komisije i Europske obrambene agencije (EDA), EU bi trebao nastaviti promicati infrastrukturu dvojne namjene, komunikacijske sustave, prijevozna sredstva, opremu, zalihe, medicinske protumjere, opskrbu energijom i tehnologije kojima se ispunjavaju i civilne i vojne potrebe.

Ključne mjere

22) Uspostaviti sveobuhvatne aranžmane za civilno-vojnu pripravnost

Komisija i Visoki predstavnik razvit će aranžmane za civilno-vojnu pripravnost, u kojima će se pojasniti uloge, odgovornosti i prioriteti institucija, tijela i agencija EU-a te država članica za pripremu i odgovor na incidente i krize. Aranžmani će se dopuniti standardnim operativnim postupcima kako bi se ojačala koordinacija između subjekata EU-a i država članica. Temeljiti će se na projektima u okviru stalne strukturirane suradnje (PESCO), Bijeloj knjizi o europskoj obrambenoj spremnosti 2030. i postojećoj analizi nedostataka u pogledu otpornosti i kapaciteta za odgovor u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu te na Katalogu napretka na ostvarenju vojnih glavnih ciljeva. Tim će aranžmanima pridonijeti i rad Komisije na uspostavi europskog mehanizma civilne obrane.

EU će dodatno intenzivirati operativnu suradnju s NATO-om na razini osoblja u svim kriznim situacijama, od hibridnih kampanja do oružane agresije.

23) Razviti standarde za planiranje i ulaganja u opremu i infrastrukturu s dvojnog civilno-vojnom namjenom

Komisija i Visoki predstavnik u suradnji s državama članicama identificirat će infrastrukturu i imovinu dvojne namjene u svim državama članicama kako bi se osiguralo da se ulaganjima podupiru civilna otpornost, društvena sigurnost i vojne potrebe na način da se međusobno jačaju na temelju vojnih zahtjeva. Osim toga, Komisija će definirati standarde za mjere koje

¹³ Uz potpuno poštovanje dogovorenih vodećih načela transparentnosti, uzajamnosti i uključivosti, kao i autonomije u donošenju odluka i postupaka obiju organizacija.

potiču dvojnu namjenu, a kojima se uzimaju u obzir i civilni i vojni zahtjevi u fazi osmišljavanja i planiranja. Komisija i Visoki predstavnik olakšat će državama članicama da pri izgradnji ili nadogradnji infrastrukture u transeuropskoj prometnoj mreži razmotre je li potrebno, relevantno i izvedivo odstupiti od standarda civilnog prometa u svrhu prilagodbe težini, veličini ili opsegu vojnog prijevoza postrojbi i materijala u skladu s vojnim zahtjevima NATO-a. Pozornost će se posvetiti posebnim zahtjevima i implikacijama međunarodnog prava, uključujući međunarodno humanitarno pravo.

EU će nastojati razviti i promicati tehničke standarde za projektiranje infrastrukture, imovine i proizvoda s potencijalno dvojnou namjenom, prema potrebi uzimajući u obzir postojeće standarde NATO-a.

24) Organizirati redovite vježbe EU-a za promicanje sveobuhvatne pripravnosti

Komisija i Visoki predstavnik organizirat će redovite sveobuhvatne i međusektorske vježbe pripravnosti na razini EU-a. Svrha tih vježbi bit će testiranje donošenja odluka, koordinacije i operativnih odgovora unutar EU-a i u svim sektorima, među ostalim u okviru područja primjene članka 42. stavka 7. UFEU-a i članka 222. UFEU-a. Vježbe će ujedno državama članicama omogućiti da uklope svoje nacionalne vježbe, čime će poticati prekograničnu suradnju i usklađivanje aktivnosti. U Komisiji i Vijeću organizirat će se razmjene na temelju određenih scenarija kako bi se testirali i poboljšali postupci donošenja odluka za složene i velike krize te utvrdile strukturne slabosti. Vježbe će prema potrebi uključivati privatni sektor i međunarodne partnere EU-a.

6. ODGOVOR NA KRIZE

Djelotvorna koordinacija odgovora u kriznim je situacijama od velike važnosti. Tijekom proteklog desetljeća uspostavljen je veći broj struktura i instrumenata EU-a za potporu državama članicama prije, tijekom i nakon krize.

ERCC u Komisiji već ima središnju ulogu tijekom kriza, prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem. U tim situacijama podupire institucije EU-a i države članice. ERCC osigurava neprekidni operativni kapacitet Mehanizma Unije za civilnu zaštitu, i za pripravnost i za odgovor, te pomaže državama članicama i EU-u kad se aktiviraju aranžmani za integrirani politički odgovor na krizu (IPCR) ili primjenjuje klauzula solidarnosti.

U ESVD-u se raznim mehanizmima osigurava koordiniran i pravodoban odgovor EU-a na vanjske krize i izvanredne situacije koje utječu na sigurnosne interese EU-a. Među tim je mehanizmima Centar za odgovor na krize (CRC), koji se brine za sigurnost osoblja EU-a, kontinuitet poslovanja delegacija u krizi i potporu državama članicama u slučaju konzularne krize. CRC okuplja sve relevantne službe Visokog predstavnika i tako osigurava usklađenost i koordinaciju pri prikupljanju informacija za informiranost o stanju u krizi.

U Vijeću se aranžmanima za IPCR podupire koordinirano donošenje odluka u velikim i složenim krizama. Ti aranžmani omogućuju da države članice i institucije EU-a budu uzajamno informirane o stanju i tijekom godina se pokazalo da su fleksibilni i prilagodljivi.

Većina tih mehanizama i dalje je ukorijenjena u jednom području politike, dok su krize sve više isprepletene. Stoga je potrebno osigurati bolju koordinaciju postojećih mehanizama i instrumenata.

Poboljšati središnju i međusektorsku koordinaciju i kapacitete za odgovor na krizu

EU treba ojačati koordinaciju u kriznim situacijama koristeći postojeće strukture. Koordinacijski mehanizmi, kao što su aranžmani za IPCR, interni mehanizam Komisije za

koordinaciju kriznih situacija ARGUS, njezin ERCC i ESVD-ov CRC, moraju se unaprijediti kako bi se mogli suočiti s izazovima koji predstoje. Optimizacijom aranžmana za IPCR poboljšao bi se kapacitet EU-a i njegovih država članica za operacionalizaciju klauzule solidarnosti (članak 222. UFEU-a), ali i pojednostavniti njezina aktivacija.

EU mora nastaviti jačati svoje kapacitete za odgovor i strateške krizne rezerve, uključujući zalihe i iskoristive resurse, kako bi se riješio problem kritičnih nestašica i osigurao brz odgovor, među ostalim na hibridne napade. To uključuje sigurne komunikacijske kanale i uspostavu Europskog sustava za komunikaciju u kritičnim situacijama.

Rad na uspostavi europskog mehanizma civilne obrane trebao bi dodatno poduprijeti jačanje međusektorskih kapaciteta za odgovor. Vanjsko djelovanje EU-a mora biti djelotvornije povezano s unutarnjim kapacitetima za odgovor na krizu.

Ključne mjere

25) Uspostaviti koordinacijski centar EU-a za krizne situacije

Komisija će uspostaviti koordinacijski centar EU-a za krizne situacije na temelju struktura i stručnog znanja ERCC-a. ERCC će nastaviti obavljati svoje funkcije civilne zaštite, koje će i dalje biti ključne za odgovor na krize. Cilj mu je nastaviti i dodatno povećati potporu državama članicama u ublažavanju međusektorskih posljedica kriza na temelju pojačanog planiranja te sveobuhvatnije analize i informiranosti o stanju.

Koordinacijski centar EU-a za krizne situacije u okviru ERCC-a imat će ulogu i unutar Komisije i u podupiranju sugovornika u državama članicama, pri čemu će težište biti na predviđanju i ublažavanju posljedica kriza u svim sektorima. Kako bi se vanjsko djelovanje djelotvornije povezalo s unutarnjim odgovorom na krizne situacije, koordinacijski centar EU-a za krizne situacije radit će u bliskoj koordinaciji s ESVD-om, a posebno s CRC-om. Ne dovodeći u pitanje ulogu ESVD-a, koordinacijski centar za krizne situacije će: (i) raditi na postizanju općenitog zajedničkog razumijevanja kriza i njihovih posljedica za različite sektore i cjelokupno stanovništvo; (ii) olakšati rad u svim sektorima pružanjem potpore vodećim službama pri upravljanju krizom bez preuzimanja sektorskih odgovornosti i (iii) pratiti cjelokupni odgovor na krize uz istodobno osiguravanje stalnih povratnih informacija Vijeću, među ostalim putem aranžmana za IPCR.

26) Ojačati rescEU – pričuve kapaciteta za odgovor na razini EU-a

Komisija će na temelju uspješnog razvoja kapaciteta za gašenje požara iz zrak i drugih kapaciteta sustava rescEU osigurati održavanje i moguće povećanje svojih postojećih kapaciteta (za gašenje požara iz zrak, medicinsku zaštitu, KBRN, skloništa, promet, energiju). Dovršit će i osnivanje europske poljske bolnice. Komisija će zajedno s državama članicama razmotriti proširenje tih strateških pričuva na druge vrste kapaciteta za koje su utvrđeni nedostaci (npr. popravak ključne infrastrukture, telekomunikacije).

7. OTPORNOST OJAČANA VANJSKIM PARTNERSTVIMA

Sigurnost i otpornost EU-a i država članica sve se više isprepliću sa sigurnošću i otpornošću naših partnera, posebno partnera u procesu proširenja i partnera u susjedstvu, koji se suočavaju sa sličnim rasponom globalnih kriza i izazova. Naši su partneri često meta hibridnih i drugih neprijateljskih aktivnosti, uključujući gospodarsku prisilu koju vrše strani zlonamjerni akteri, koji nastoje iskoristiti njihove slabe točke i ovisnosti. Suradnja s partnerima na predviđanju, pripremi, sprečavanju i odgovoru na krize uzajamno je korisna, pokazuje solidarnost EU-a i

ključna je za smanjenje rizika za EU od kaskadnih učinaka ili učinaka prelijevanja kriza koje potječu iz drugih zemalja.

U sve nestabilnijem geopolitičkom okruženju i radi svladavanja globalnih izazova kao što su klimatske promjene i globalno zdravlje, EU i države članice trebali bi nastaviti razvijati i produbljivati prilagođena i uzajamno korisna bilateralna i plurilateralna partnerstva, među ostalim jačanjem suradnje i podupiranjem zemalja kandidatkinja za članstvo u EU-u i susjednih zemalja. EU bi također trebao intenzivnije raditi na jačanju učinkovitog multilateralizma, posebno u NATO-u i Ujedinjenim narodima.

Uključiti otpornost i pripravnost u vanjsko djelovanje EU-a

EU bi trebao graditi uzajamnu otpornost s partnerima, posebno kako bi se suzbile sve češće hibridne prijetnje, inozemna manipulacija informacijama i upletanje i kibernetičke prijetnje, te u sljedećim područjima: (i) gospodarska sigurnost, trgovina i ulaganja; (ii) otpornost društava, vladavine prava i institucija; (iii) kulturna baština; (iv) zdravstvena sigurnost i pripravnost na pandemije; (v) klimatske promjene i uništavanje okoliša; (vi) energija; (vii) promet i sigurni pravci opskrbe; (viii) razvojna i humanitarna pomoć¹⁴ i (ix) smanjenje rizika od katastrofa, pripravnost na katastrofe i anticipativno djelovanje. Kako bi se ojačala otpornost na globalnoj razini, mjere EU-a trebale bi biti usklađene s ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda i podupirati Okvir Ujedinjenih naroda (UN) iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa.

Ključne mjere

27) Ojačati uzajamnu otpornost sa zemljama kandidatkinjama

EU će na temelju politike proširenja i u skladu s procesom njihove postupne integracije jačati uzajamnu otpornost sa zemljama kandidatkinjama, među ostalim njihovim uključivanjem u relevantne inicijative EU-a za pripravnost i okvir za upravljanje krizama. EU će pojačati suradnju s tim zemljama u područjima pripravnosti, otpornosti i upravljanja krizama te sigurnosti i obrane, posebno radi suzbijanja hibridnih prijetnji, inozemnog manipuliranja informacijama i upletanja te kibernetičkih prijetnji.

28) Integrirati pripravnost i otpornost u bilateralna partnerstva i multilateralne institucije

EU će se služiti instrumentima kao što su partnerstva u području sigurnosti i obrane te misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike za unapređenje suradnje s ključnim partnerskim zemljama i društvima u području pripravnosti i otpornosti. EU treba preispitati i ojačati svoje mreže za komunikaciju u kriznim situacijama s tim partnerima u svijetu kako bi im pružio potporu u odgovoru na složene krize i izvanredne situacije.

Pojačat će se multilateralna suradnja s međunarodnim organizacijama i regionalnim partnerima, posebno s UN-om i njegovim agencijama. Suradnja s UN-om uključivat će potporu očuvanju mira, izgradnji mira, sprečavanju sukoba, stabilizaciji i oporavku nakon sukoba kao sredstvo za izgradnju otpornosti u skladu sa zajedničkim prioritetima EU-a i UN-a za razdoblje 2025. – 2027. EU će nastaviti jačati pripravnost i putem razvojne i humanitarne pomoći kao glavnog elementa za povećanje otpornosti najugroženijih skupina stanovništva i rješavanje temeljnih uzroka nestabilnosti.

29) Integrirati pripravnost i otpornost u suradnju s NATO-om

¹⁴ Uz potpuno poštovanje njegova mandata, posebno međunarodnih humanitarnih načela i međunarodnog humanitarnog prava.

Pripravnost i otpornost bit će integrirane u strukturirane dijaloge EU-a i NATO-a, uzajamno izvješćivanje i osposobljavanje. Posebna pozornost posvetit će se vojnoj mobilnosti, klimi i sigurnosti, novim disruptivnim tehnologijama, kibernetičkoj sigurnosti, svemiru i obrambenoj industriji. Osoblje će razmjenjivati znanje i iskustva o hibridnim prijetnjama, inozemnoj manipulaciji informacijama i upletanju, pomorskoj sigurnosti, operativnoj suradnji i izgradnji kapaciteta partnera te tako poticati pripravnost i otpornost.

30) Razvijati uzajamnu otpornost s pomoću vanjskih gospodarskih i razvojnih politika

EU će u okviru svojih vanjskih gospodarskih i razvojnih politika razvijati uzajamnu otpornost s partnerima i smanjiti prekomjerne ovisnosti. To će se podupirati važnim inicijativama kao što su Global Gateway, Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI – Globalna Europa), Instrument prepristupne pomoći III i novi pakt za Mediteran. Diversifikacija i jača integracija lanaca opskrbe i vrijednosti u partnerskim zemljama putem sporazuma o slobodnoj trgovini, partnerstava za čistu trgovinu i ulaganja, strateških partnerstava za sirovine i digitalnih partnerstava također će doprinijeti tim nastojanjima.

ZAKLJUČCI I DALJNI KORACI

U kontekstu sve većih rizika uzrokovanih ljudskim djelovanjem i prirodnih rizika te pogoršanja sigurnosnih izgleda za Europu, EU i njegove države članice hitno trebaju ojačati pripravnost. Države članice i dalje ostaju glavni akteri u području civilne zaštite, pripravnosti i odgovora na krize, a u Strategiji se utvrđuje vizija Unije pripravnosti, u kojoj će potpora EU-a dopuniti nastojanja na nacionalnoj razini. Zajedno ćemo biti djelotvorniji, prilagodljiviji, imati jasne odgovornosti i kapacitete za predviđanje i odgovor u svim relevantnim sektorima. Fleksibilni instrumenti pomoći će državama članicama da odgovore na neočekivane izvanredne situacije. Rad na uspostavi Unije pripravnosti pridonijet će i tome da EU postane uključiviji, konkurentniji i prosperitetniji. Na taj bi način Europa mogla iskoristiti sve prednosti razmjera i učinkovitosti zajedničkog djelovanja na razini Unije.

Provedba Strategije redovito će se pratiti. Ažuriranja će se redovito prosljeđivati Vijeću i Europskom parlamentu kako bi se pratio napredak u provedbi.

Komisija istodobno poziva Vijeće i Europski parlament da surađuju s Komisijom i Visokim predstavnikom na Strategiji i mjerama utvrđenima u Akcijskom planu i njihovoj provedbi.

Zajedno možemo izgraditi sigurniju, otporniju i sigurniju Europu.